

HODNOTENIE EFEKTÍVNOSTI A ÚČINNOSTI VYUŽÍVANIA VÝZBROJE A TECHNIKY PRI VÝCVIKU

Závery posledných zasadaní ÚV KSČ a prijímané rozhodnutia federálnej vlády smerujú k tomu, aby sme všetci na všetkých úsekoch práce nastúpili nekompromisný kurz k vysokej hospodárnosti v našej ekonomike. Vysoký a hospodárny kurz v ekonomike sa plne dotýka aj práce v celej ČSLA. Preto hľadáme cesty ako zvýšiť efektívnosť a hospodárnosť v podmienkach našej armády.

V poslednom rozhodnutí Rady obrany štátu sa uvádza – znížiť počet vykonávaných divízných a plukových taktických cvičení o 50%, počet bojových strelieb o 25–30% a počet povolávaných záloh na vojenské cvičenie o 15 000 osôb.

Pod týmto bodom sa skrývajú ohromné ekonomické náklady vynaložené na plukové a divízie taktické cvičenia. Keď uvediem, že napr. na plukovom taktickom cvičení motostreleckého pluku sa zúčastňovalo viac ako 30 tankov, 70 bojových vozidiel pechoty a množstvo ďalšej bojovej a dopravnej techniky, predstavovalo to celkové náklady okolo 4,5 – 5 miliónov Kčs. Ďalšie finančné náklady boli vynaložené na prípravu cvičenia, ošetrovanie výzbroje a techniky po cvičení a jej spätné uloženie, náklady na cvičné a ostré streľby v priebehu cvičenia a ekologické škody na životnom prostredí. Suma týchto hodnôt sa približne rovná nákladom za použitie techniky. Zníženie počtu vykonávaných plukových a divízných taktických cvičení prináša nášmu hospodárstvu vysoký ekonomický efekt. Obdobne je to so znížením počtov bojových strelieb o 25–30 %. Veď ceny nábojov predstavujú značné finančné hodnoty. Ak sa nám podarí znížiť ich použité množstvo, bude to mať podstatný vplyv na hospodárnosť.

Na jednej strane vidíme znížovanie počtov divízných a plukových taktických cvičení a bojových ostrých strelieb a na druhej strane požiadavky na bojovú pohotovosť, vykonávanie dôkladného výcviku a vycvičenosti vojsk zostávajú rovnaké. Čiže nechceme dopustiť, aby sa úroveň vycvičenosti vojsk znížovala.

Jednou z ciest dosahovania vyššej vycvičenosti je aj hodnotenie efektívnosti a účinnosti využívania výzbroje a techniky pri výcviku, ktoré je stanovené v úlohách RMNO a Organizačne metodickéj smernici na výcvikový rok. Je to úloha založená na úplne novej kvalitatívnej úrovni, ktorá sa dotýka širokého okruhu najnižších veliteľov, ale aj osádok pri výcviku vojsk.

Cieľom hodnotenia efektívnosti a účinnosti využívania výzbroje a techniky pri výcviku je zvýšiť kvalitu všetkých druhov výcviku, znížiť náklady na prevádzku, ošetrovania a opravy výzbroje a techniky a znížiť náklady na spotrebu munície. Hlavnou podmienkou znížovania nákladov je kvalitné splnenie úloh výcviku a dosiahnutie vysokého stupňa vycvičenosti osádok, čiat, rôt a praporov. Za vysoký stupeň vycvičenosti považujeme výborné alebo dobré hodnotenie jednotlivých úloh výcviku. Ďalším cieľom je zapojiť do celého procesu všetky nižšie veliteľské stupne. Ide nám o to, dostať do povedomia ľudí ekonomickú hodnotu mate-

riálu, výzbroje a techniky, s ktorým osobne pracujú, aby poznali vysokú cenu tých hodnôt, ktoré pri výcviku používajú. Za veľmi dôležitý cieľ pokladáme ovplyvniť myslenie a z toho vyplývajúce rozhodovanie veliteľov pri používaní výzbroje a techniky pri plnení úloh bojovej a politickej prípravy v závislosti od dosahovaných výsledkov.

Hlavne nám ide o to, aby osádky boli dokonale vycvičené, ale spotrebovali pritom najmenší počet kilometrov. To samozrejme predpokladá v prípravných etapách výcviku dokonale zvládnuť metódu prípravy veliteľov a pripraviť osádky na plnenie rozhodujúcej hodnotiacej úlohy. V tom je dôležité, aby jednotlivci, osádky, družstvá, čaty atď. zvládli prípravené cvičenia a zamestnania tak, aby boli vysoko teoreticky a prakticky pripravení na plnenie pripravovanej ostrej streľby, vedenia bojových vozidiel, taktickej prípravy a iných úloh výcviku. Podstatne vyššie nároky musíme klať na prípravu zamestnania a jeho metodické vedenie. Znamená to zvýšiť kvalitu metodických zamestnaní veliteľov družstiev, čiat a rôt, prípravných zamestnaní, ukázkových cvičení a iných zamestnaní s veľkým vplyvom na získavanie návykov, zručností a automatickosti vykonávaných úkonov. Veľmi vysoká hospodárnosť výcviku je pri vedení zamestnania na trénažeroch. Efektívnosť bude vysoká vtedy, keď strelec protitankových riadených striel a ďalší špecialisti dokonale ovládnu trénažer tak, aby pri ostrých streľbách prvou ranou zasiahol cieľ, pretože cena jednej takejto strely podľa typu stojí 35 000 až 110 000 Kčs. Prípravné zamestnanie tak na trénažeroch, ako i vykonané inou metodickou formou značne ovplyvni efektívnosť výcviku. Preto cieľom každého veliteľa, od veliteľa družstva vyššie, musí byť kvalitne vykonávané prípravné zamestnanie tak, aby príslušníci jeho jednotky dôsledne zvládli všetky úkony výcviku.

Ukazovatele efektívnosti výcviku

V organizačno metodickej smernici pre prípravu pozemného vojska vo výcvikovom roku 1988–1989 je stanovená efektívnosť a účinnosť využívania výzbroje a ostatnej techniky pri výcviku hodnotiť na základe týchto ukazovateľov:

- spotreby munície v Kčs (vo vzťahu k limitu a normám spotreby na jednotlivé úlohy),
- nákladov na prevádzku v Kčs (skutočne ujeté km, motohodiny),
- poškodenia výzbroje a ostatnej techniky, ktoré vznikli pri plnení týchto úloh v Kčs.

Rozhodujúcim pri hodnotení je splnenie úloh výcviku. Hodnotenie efektívnosti vyjadrené v Kčs je **pomocným ukazovateľom**. Číže je to porovnávaci systém, kde sa hodnotí za koľko Kčs som vycvičil osádku, čatu, rotu, prápor a možno aj pluk. Za predpokladu, že 3 čaty pri plnení úloh streleckej prípravy dosiahli dobré hodnotenie, potom je lepšia tá čata, ktorá má na výcvik najmenšie náklady: použila najmenej ostrého streliva, najazdila so svojou technikou predpísaný najmenší počet km. Z toho vychádza aj hodnotenie efektívnosti využívania výzbroje a ostatnej techniky pri výcviku.

Ide o to, aby hodnotenie vykonával veliteľ družstva za svoju osádku, to znamená, koľko stojí vycvičenosť jeho družstva a porovnal hodnotenie svojho družstva s ostatnými družstvami čaty. Podobne chceme, aby rozhodujúcim činiteľom pri hodnotení efektívnosti výcviku bol veliteľ čaty. Veliteľ čaty už musí mať vypísané ceny prevádzky za 1 km techniky, ktorú v jednotke má, ceny nábojov jeho zbraní v jednotke a pri plnení úloh výcviku sledovať ich spotrebu. Veliteľ čaty vykonáva vyhodnotenie osádok tanku, BVP, zbraní, dela atď. a hodnotí, ako jednotka úlohu výcviku splnila a za aké finančné hodnoty. Vyhodnotí najlepšie družstvo (osádku) a spočíta priemerné náklady na výcvik čaty. Svoje hodnotenie odovzdá veliteľovi roty, ktorý preverí správnosť výpočtu vynaložených nákladov a vykoná vyhodnotenie v rote. Veliteľ roty v prvom rade hodnotí dosiahnutý stupeň splnenia úloh výcviku jednotlivých čiat. Predpokladá sa, že veliteľ roty má výpisy o cenách v Kčs za km jazdy tej techniky, ktorú v rote obhospodaruje a za ceny munície tých zbraní, ktoré sa nachádzajú vo výzbroji roty.

Veliteľ práporu hodnotí rovnakým spôsobom ako veliteľ roty. Podklady, ktoré získa o hodnotení jednotlivých rôt výpočtom alebo ústnym hlásením veliteľov rôt využíva na vyhodnotenie efektívnosti výcviku rôt. Aj u neho a ďalších vyšších veliteľov zostáva rozhodujúcim splnenie stanovených tém a etáp výcviku. Veliteľ práporu porovnáva s tabuľkou náklady na

výcvik u jednotlivých druhov príprav. Vyhodnotí efektivnosť výcviku v rámci celého práporu a je pripravený stanovené ukazovatele odovzdať na štáb pluku.

V efektivnosti je veľmi dôležité, aby jednotlivci, osádka, družstvá, čaty, atď. zvládli prípravné cvičenia a zamestnania tak, aby boli vysoko teoreticky a prakticky pripravení na plnenie ostrej úlohy. Čiže riadiť sa podľa známeho hesla „ťažko na cvičisku, ľahko na bojisku“. Z toho ďalej vyplýva, že v celom systéme poľného výcviku vojsk treba sústrediť pozornosť na jeho ďalšie priblíženie požiadavkám súčasného boja a pritom na dosiahnutie vysokej efektivnosti výcviku.

Podstatne vyššie požiadavky musíme preto klásať na ich prípravu a metodické vykonávanie. Znamená to zvýšiť kvalitu metodických zamestnaní veliteľov družstiev, prípravných zamestnaní, ukázkových cvičení a iných zamestnaní s veľkým vplyvom na získavanie návykov, zručností a automatickosti vykonávaných úkonov.

Stav v hodnotení efektivnosti a hospodárnosti výcviku

Už v minulom roku boli u jednotlivých útvarov a zväzkov ZVO zavádzané ukazovatele efektivnosti výcviku. Pri pohľade na konkrétne prípady hodnotenia vychádzajú nám veľmi zaujímavé a poučné závery. Pred samotným počítaním a vyvodzovaním záverov by som chcel poukázať na náklady, s ktorými sa počíta za spotrebu munície v Kčs a náklady na prevádzku u vybraných druhov výzbroje a techniky.

Hrubé náklady za 1 km jazdy (náklady na naftu a oleje, ošetrovanie a údržbu, bežné a ďalšie opravy) sú v priemere u: T-72-1 – 500 Kčs, T-55A, T-54AM – 300 Kčs, BVP-1 – 250 Kčs, OT-64 – 40 Kčs.

Pre informáciu uvediem náklady na 1 ks munície do zbraní uvedenej techniky: 125 mm náboj T-72 7 350 Kčs, 100 mm náboj T-54, T-55 1 450 Kčs, 73 mm náboj BVP 1 400 Kčs, 14,5 mm náboj OT-64 50 Kčs.

Ceny ďalšej munície: 122 mm EOF 38174 2 200 Kčs, 122 mm EOF H D 30, ShH 251 2 690 Kčs, 122 mm JROF RM 70 6 450 Kčs, 152 mm EOF d – ShKH 77 7 590 Kčs, 20 mm náboj do vložných hlavni 50 Kčs, 7,62 mm náboje do pištole, samopalu gufometu atď. 0,36–2,48 Kčs, 12,7 mm náboj do PL gufometu 15,80 Kčs, RPG-75 Nh (Kobylka) 2 090 Kčs, RPG-4 ručný granát 70 Kčs, RG-F1 ručný granát 50 Kčs, PTRS 9 M 14 M-Nh (Maljutka) 35 000 Kčs, PTRS 111 Nh (Fagot) 54 260 Kčs, PTRS 113 Nh (Konkurs) 110 000 Kčs, PLRS S-2M 239 000 Kčs.

Z týchto údajov o cenách za 1 km jazdy uvedenej techniky a nákupných cenách munície, za ktoré ČSLA platí výrobným podnikom, možnorobiť vlastné závery pre efektivnosť a hospodárnosť výcviku. Z uvedených hodnôt vidíme, aká vysoká hospodárnosť výcviku má byť pri vedení zamestnaní na trénažeroch. Prípravné zamestnanie na trénažeri alebo vykonávané inou metodickou formou ovplyvňuje celkovú efektivnosť výcviku. Preto cieľom každého veliteľa, počnajúceho veliteľom družstva vyššie musí byť kvalitne vykonávané prípravné zamestnanie tak, aby príslušníci jeho jednotky dôsledne zvládli všetky úkony výcviku.

Pri vyhodnocovaní efektivnosti využívania výzbroje a techniky pri výcviku možno porovnať len také útvary, ktoré majú porovnateľné podmienky, rovnakú techniku a zbrane. Tak napríklad pri porovnávaní nákladov na 1 osádku OT-64 za strelivo u dvoch motostreleckých plukov jednej divízie boli u 65. msp náklady 7 487 Kčs, ale u 74. msp náklady až 13 752 Kčs. Najnižšie náklady boli u 67. msp ďalšej divízie a predstavovali len 4 721 Kčs.

Oveľa väčšia spotreba streliva vyjadrená v Kčs je u osádok BVP-1. Najnižšie náklady na výcvik 1 osádky na BVP-1 boli 19 816 Kčs u 57. msp, najvyššie boli u 49. msp inej divízie a predstavovali 26 203 Kčs. Pri výcviku 93 osádok msp to predstavuje zvýšené náklady až o 593 992 Kčs. Čiže veliteľia tohto motostreleckého útvaru pri rovnakom stupni vycvičenosti osádok mali náklady až o 25 % vyššie. Ich efektivnosť výcviku bola nízka a spotrebovali naň len munície o viac ako za pol milióna korún.

Pri porovnávaní nákladov na výcvik osádok tankov od motostreleckých plukov sú značné rozdiely. U jednej divízie je na výcvik osádky tanku 11. msp spotreba munície 10 320 Kčs, u ďalšieho 10. msp až 31 355 Kčs. Rozdiel medzi nimi na jednu osádku je 21 035 Kčs, čo

napr. u 36 osádok predstavuje rozdiel v nákladoch až 631 846 Kčs. U druhej divízie sú náklady na výcvik jednej osádky tanku u 65. msp len 2 801 Kčs a u 49. msp 22 905 Kčs. V celkovej hodnote to predstavuje rozdiel na 1 osádku 20 104 Kčs, čo u 35 osádok predstavuje rozdiel až 703 540 Kčs. Nepravdepodobne nízke náklady na výcvik osádok sú u 65. msp, a to len 2 801 Kčs. V prípade, že pluk splnil úlohy výcviku ako ostatné pluky, efektívnosť výcviku je veľmi vysoká. Určite zabezpečovali na vysokej metodologickej úrovni prípravné zamestnania.

Veľmi zaujímavé je porovnávanie spotreby munície na výcvik medzi tankovými plukmi motostreleckých divízií. Najnižšie náklady 12. tp boli 8 972 Kčs, najvyššie 39 037 Kčs u 23. tp. Rozdiel v nákladoch na výcvik jednej osádky predstavoval medzi tankovými plukmi až 30 065 Kčs. V celkových nákladoch na výcvik napr. 80 osádok spotreboval 23. tp o 2 405 200 Kčs viac ako najlepší tankový pluk motostreleckej divízie. Výcvik tohto pluku bol o 77 % drahší ako 12. tp. Zrejme takéto veľké rozdiely v nákladoch na muníciu do určitej miery ovplyvňujú nerovnaké podmienky výcviku, ale môže to ovplyvniť aj nesplnenie niektorých úloh.

Z uvedených čísel je vidieť, že hodnotenie efektívnosti a účinnosti využívania výzbroje a techniky pri výcviku má vysoký ekonomický význam, dáva veliteľom a ďalším funkcionárom prehľad o spôsobe a metódach výcviku jeho jednotky alebo útvaru. Hneď v zárodku môže zisťovať chyby, ktorých sa jeho veliteľia pri výcviku dopúšťajú. Zároveň môže zasiahnuť do výcviku a chyby u ďalšej jednotky napraviť alebo odstrániť.

Uvedené hodnotenie v číslach je len jeden ukazovateľ. Druhý ukazovateľ (km) bol síce spočítaný, ale v iných hodnotách, ako sa predpokladalo a nebol zladený s nákladmi na muníciu. Preto som sa ním nezaoberal, ani ho neriešil. Pri jeho započítaní by sa určite jednotlivé finančné relácie zmenili.

Problémom zostáva stanovenie optimálnych nákladov na výcvik jednej osádky, čaty, roty atď. Našou úlohou bude v priebehu tohto roka na základe skúseností a metód výpočtu niektorých vzázkov a vzázkov stanoviť optimálne hodnoty Kčs. Bude to zrejme veľmi náročné a ťažké, pretože sa musia brať do úvahy rôzne činitele. U ZVO už určité hodnoty nákladov na výcvik majú spočítané a sú vydané vojskám pomocné tabuľky.

Pri vykonávaní hodnotenia efektívnosti a účinnosti využívania výzbroje a techniky pri výcviku sledujeme ekonomický a výchovný cieľ. V nijakom prípade nemáme záujem na zbytočnej administratíve, ktorá vedie ľudí k formálnosti a byrokratizmu. Chceli by sme, aby príslušní veliteľia mali len najpotrebnejšie údaje v cenách jednotlivých ukazovateľov svojej techniky a nejakú jednoduchú tabuľku pre vyhodnotenie. Nepotrebnú a zbytočnú administratívu netreba zavádzať a naopak je nevyhnutné ju odvrhnúť. Kontrolu hodnotenia efektívnosti a hospodárnosti overovať všetkými stupňami velenia pri výjazdoch k vojskám.

Niektoré poznatky z efektívnosti výcviku v zimnom výcvikovom období (ZiVO)

Prínosom je, že do povedomia veliteľského zboru ČSĽA na všetkých stupňoch sa postupne dostáva nevyhnutnosť sledovať a presadzovať efektívnosť. Zvažujú úlohy z hľadiska hospodárnosti a výšky vynakladaných prostriedkov. Veliteľia vzázkov a útvarov začínajú analyzovať dosahované výsledky vo vzťahu k vynakladaným nákladom. Najlepšie výsledky dosahuje 2., 15. msd a čiastočne aj 19. msd.

Nedostatky sú v tom, že sa nehodnotí na prvom mieste stupeň vycvičenosti jednotiek a útvarov, ale prevláda sledovanie ekonomických ukazovateľov efektívnosti, t.j. spotreba munície, km, PHM, aj napriek tomu, že v RMNO na výcvikový rok je stanovené, že ukazovatele hodnotenia efektívnosti využívania výzbroje a techniky pri výcviku sú len pomocným kritériom.

Druhým nedostatkom je vedenie záznamov a informovanosť o ekonomických ukazovateľoch vyšších stupňov. Prenos informácií je väčšinou administratívny, náročný na nárast písomnosti, zdĺhavý. Málo sa využíva osobný pracovný styk a kontrolná činnosť.

Skúsenosti z kontrol ukazujú na veľmi dobre spracované kritériá u 19. msd. Na vyššiu efektívnosť využívania výzbroje a techniky v ZiVO prispieva zvýšený záujem o dosahované výsledky u väčšiny veliteľov útvarov a jednotiek.

Zvyšovanie efektívnosti výcviku v pozemnom vojsku vidí HSPV v:

- skvalitňovaní prípravy veliteľského zboru na riadenie výcviku,
- zdokonaľovaní organizácie, foriem a metód výcviku pri dodržaní metodologickej postupnosti,
- efektívnom využívaní výzbroje a techniky a UVZ pri výcviku,
- rozvoji aktivity a iniciatívy, nasmerovaní socialistickej súťaže na zefektívnenie výcviku.

Pre **hodnotenie efektívnosti výcviku** sa navrhujú tieto **kritériá**:

- stupeň vycvičenosti jednotiek a útvarov v pomere k vynakladaným prostriedkom,
- hodnotenie vykonávať priamo po etape výcviku družstva, čaty, roty a práporu.

Hodnotenie vykonávať v hlavných druhoch príprav: taktickej, streleckej a vo vedení bojových vozidiel.

Hodnotením efektívnosti výcviku, jeho hospodárnosti a účelnosti vynakladania materiálnych prostriedkov sa sleduje ekonomický a výchovný cieľ. Ukazuje sa prechod od extenzívnych foriem k intenzívnym a zodpovedá trendu prestavby ČSLA. Vedie k zvýšeniu intenzity výcviku, pôsobí na ekonomické myslenie veliteľov, technických funkcionárov, zvyšuje hospodárnosť výzbroje a techniky a využitie času na výcvik.

Pre hodnotenie efektívnosti využívania výzbroje a techniky sú vo vojenských okruhoch vytvorené čiastkové kritériá. V priebehu ZiVO tohto výcvikového roku sa problematika efektívnosti dostala do popredia záujmu veliteľov a odborných funkcionárov všetkých stupňov.

Pri správnom hodnotení stavu nám prinesie značné ekonomické hodnoty, ktoré bude možné využiť v iných oblastiach vojenského života. **Na prvom mieste však zostáva plnenie úloh výcviku a dosiahnuť výborné a dobré hodnotenie prípravy vojsk.**

Docílít v této činnosti nepřetržitost, přesnost, časovou a obsahovou efektivnost, pružnost a obnovu ...

(Směrnice pro operační a mobilizační přípravu ve výcvikovém roce 1988–1989)
